

Sociologia del treball i de les relacions laborals

Codi: 100513

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500258 Relacions laborals	FB	1	2

Professor/a de contacte

Nom: Mireia Bolibar Planas

Correu electrònic: mireia.bolibar@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Juan Miguel Garcia Nogueroles

Prerequisits

No és necessari cap requisit previ.

Objectius

Es tracta d'una assignatura de primer curs, segon semestre, per tant, de formació bàsica.

Aquesta assignatura s'ha de contextualitzar dins del desenvolupament de les teories sociològiques nascudes entorn al procés d'industrialització i que tenen el treball com eix principal.

Amb aquesta assignatura l'alumne ha d'adquirir els coneixements bàsics (conceptes i principals interpretacions) de l'anàlisi sociològica de les relacions socials a l'empresa i a l'entorn del treball.

En aquest sentit, són finalitats específiques de l'assignatura:

- Conèixer els significats del treball i ocupació, i de les relacions socials i els seus actors a l'empresa des de la perspectiva sociològica.
- Entendre i interpretar les principals transformacions i tendències actuals respecte als processos que afecten al treball i a l'ocupació, i a les relacions socials i laborals a l'empresa.
- Saber identificar, analitzar i proposar solucions a problemes concrets de l'àrea d'estudi.
- Conèixer les interrelacions existents entre activitat laboral, estructura social i funcionament de les societats, entre processos socials i dinàmiques laborals.
- Saber identificar i utilitzar les principals fonts d'informació sobre treball i relacions laborals.

Competències

- Aplicar les tecnologies de la informació i de la comunicació en els diferents àmbits d'actuació.
- Contextualitzar els esdeveniments socials des d'un punt de vista global (geogràfic, històric, econòmic, ecològic, sociopolític o cultural).
- Demostrar que es comprèn la relació entre processos socials i dinàmica de les relacions laborals.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar els fonaments de les principals àrees de relació jurídica i d'organització en el camp del treball humà.
- Identificar, analitzar i resoldre els problemes i les situacions complexes des d'una perspectiva interdisciplinària (econòmica, històrica, jurídica, psicològica, sociològica).
- Organitzar i gestionar la planificació del temps.
- Redactar i formalitzar informes i escrits.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Treballar en equip

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar les tecnologies de la informació i de la comunicació en els diferents àmbits d'actuació.
2. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
3. Explicar la relació entre l'estructura social i el treball.
4. Explicar les divisions del treball i les cultures del treball des d'un punt de vista global.
5. Identificar i analitzar els grups, les relacions i els actors socials.
6. Organitzar i gestionar la planificació del temps.
7. Redactar i formalitzar informes i escrits.
8. Resoldre els problemes derivats de les desigualtats en el treball i en l'ocupació.
9. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
10. Tenir coneixements respecte a la perspectiva sociològica de les relacions laborals.
11. Treballar en equip.

Continguts

BLOC I. INTRODUCCIÓ A LA SOCIOLOGIA DEL TREBALL I DE LES RELACIONS LABORALS

Tema 1. Objecte d'estudi de la sociologia

Les relacions socials i els seus fonaments. Conceptes bàsics de la sociologia per a l'estudi del treball i de les relacions laborals: estatus, poder, norma social, socialització, acció instrumental; individu i grup; estructura social.

Tema 2. Principals interpretacions sociològiques sobre el treball i les relacions socials a l'empresa

Treball i relacions socials des de les perspectives de Marx, Durkheim i Weber.

BLOC II. TREBALL, OCUPACIÓ I MERCAT DE TREBALL

Tema 3. El significat de treball

La construcció social del significat de treball. La conversió del treball en mercaderia i el mercat de treball. Treball productiu i treball reproductiu; treball i ocupació.

Tema 4. El treball productiu en la societat capitalista industrial

Divisió tècnica i social del treball amb la fàbrica moderna. Les principals dimensions de la divisió social del treball. Assalariació i estructura de classes en la societat industrial. Producció i consum de masses. La construcció de l'estat del benestar: principals models i funcions. La desmercantilització del treball. Norma social d'ocupació fordista i drets socials de ciutadania. Mercat de treball i relacions laborals.

Tema 5. Treball i ocupació avui

Les transformacions en el treball, l'ocupació i l'estructura ocupacional: de l'estabilitat a la flexibilitat i la fragmentació laboral. Tendències actuals en els mercats de treball i en la divisió del treball: la remercantilització del treball i els seus efectes en l'estat del benestar. Cap a una nova definició alternativa del significat del treball i de l'ocupació: treball productiu i treball reproductiu.

BLOC III. INTRODUCCIÓ A LES RELACIONS LABORALS

Tema 6. Significat, origen, actors i processos de les relacions laborals

Significat de relacions laborals. Procediments de regulació de condicions d'ocupació i evolució històrica. Principals interpretacions teòriques en l'estudi de les relacions laborals. Sindicats, representació unitària del treballadors. Empresaris i organitzacions empresarials. L'estat actor en relacions laborals. Negociació col·lectiva i concertació social: significat i característiques rellevants. Conflicte laboral: la institucionalització del conflicte i tendències recents.

Metodologia

*La metodologia docent i l'avaluació poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

El centre del procés d'aprenentatge és el treball de l'estudiant, qui aprèn treballant, essent la missió del professorat ajudar-lo en aquesta tasca (1) subministrant-li informació i mostrant-li les fonts on es pot aconseguir (2) dirigint els seus passos de manera que el procés d'aprenentatge pugui realitzar-se eficaçment. D'acord amb aquestes idees, i d'acord amb els objectius de l'assignatura, el desenvolupament del curs es basa en les següents activitats:

a) Classes magistrals: on l'estudiant assoleix les bases conceptuals de la matèria assistint a les classes magistrals i completant-les amb l'estudi personal dels temes explicats.

Les classes magistrals són les activitats en les quals s'exigeix menys interactivitat a l'estudiant: estan concebudes com un mètode fonamentalment unidireccional de transmissió de coneixements del professor a l'alumne.

b) Treball de Seminari i Presentacions a Classe: on l'estudiant (per grups) exposa a l'aula una presentació sobre una lectura prèviament analitzada i lliura un informe escrit. Els dies de seminari, els estudiants que no presentin hauran de fer una valoració de l'exposició, seguint unes pautes que seran explicades a classe.

Els seminaris consistiran en què els estudiants, en grups de 5 o 6, hauran de fer una presentació oral a classe i lliurar un informe escrit d'una de les lectures que es proposen. La presentació oral, en la que hauran de participar tots els components del grup, haurà de tenir una durada entre 10 i 12 minuts; i, amb l'ajut dels mitjans audiovisuals, es mostraran de 5 a 8 transparències, entre les quals un mapa conceptual o similar de la lectura, unes conclusions i un interrogant final suggerit per la lectura.

La constitució dels grups i l'elecció de la lectura a treballar s'haurà de comunicar al professor, per escrit, amb data límit el 20 de febrer. A partir d'aquesta data el professor redistribuirà les lectures per tal que es facin presentacions de totes les lectures i hi hagi el mínim de repeticions possible. Tots els grups que presenten

hauran de passar obligatòriament per tutoria, que es farà a l'aula, en la data que fixarà el professor; en aquesta tutoria els components del grup hauran de lliurar per escrit, i explicar, un mapa conceptual de la presentació que tinguin assignada.

Cada grup que presenta haurà de fer dues entregues en dos dies diferents:

1a) Una còpia en paper dels materials i transparències utilitzats en la presentació, que s'entregarà el mateix dia en què es faci la presentació.

2a) Un breu informe en el qual es respondrà a les qüestions claus de cada lectura que s'hauran treballat en la sessió en el seminari. Aquest informe s'entregarà una setmana després d'haver fet la presentació oral.

La resta d'alumnes que no presenten han d'assistir a cada un dels seminaris. I, en grup, al final de cada sessió de seminari s'entregarà un escrit responent a les qüestions claus del text que s'hauran treballat en el seminari.

Relació de lectures per als seminaris:

1. Ritzer, G. (1996): *La McDonalització de la societat. Un anàlisi de la racionalització de la vida quotidiana*. Barcelona: Ariel [Cap. 1 'Introducció' pp. 15-33].
2. Vivas, E. y Montagut, X. (2007) (ed.): *Supermercados no, gracias*. Barcelona: Icaria [Cap. 1 de Barranco, O 'Condiciones de trabajo de las proletarias y los proletarios de la gran distribución comercial' pp.71-83]
3. Cano, E. (2008): "La extensión de la precariedad laboral como norma social". *Sociedad y Utopía. Revista de Ciencias Sociales*, n.29: pp-117-138
4. Carrasquer, P; Torns, T.; Tejero, E.; Romero, A. (1998): 'El trabajo reproductivo'. *Papers. Revista de sociología*, n. 55: pp. 95-114.
5. Parella, S. (2004): La interacción entre clase social, género y etnia. *Mientras Tanto*, n. 93, pp.83-100
6. Torres Albero, C (ed.): *España 2015. Situación Social*. [Cap. Guillén, A.M y Rodríguez Cabrero. 'Evolución del Estado de Bienestar en España' pp.1019-1030]
7. Hyman, R.(1981): *Relaciones industriales: una introducción marxista*. Madrid: H.Blume. [Cap. 1 '¿Qué son las relaciones industriales?' pp. 19-42]

c) Activitats pràctiques que es realitzaran a l'aula al llarg del curs

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposicions professor i exposicions estudiants, amb debat i treball en grup	45	1,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Tipus: Supervisades			
Tutories, preparació treball i exposicions, lectura materials	22,5	0,9	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Tipus: Autònomes			
Estudi, organització materials, cerca informació i preparació examen	82,5	3,3	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Avaluació

L'avaluació contínua té dos components, una part en grup i l'altra individualment.

AVALUACIÓ EN GRUP

S'avalua el treball realitzat en grup i l'assoliment de les competències [CE1.1, CT6, CT7, CT11.]

Per fer aquesta avaluació es compta amb:

- Treball de Seminaris amb Presentacions de treballs a classe. La qualificació obtinguda representa el 40% de la nota final. Aquesta part de la nota es subdivideix de la següent forma: 15% presentació oral; 20% informe que acompanya la presentació oral; i 5% l'assistència i participació en els seminaris. Als alumnes que es comprometen a participar en els seminaris i hi desisteixen per causes no justificades se'ls anotarà un zero en aquesta part de la nota. Aquestes sessions de seminaris seràn les darreres del curs.

- Exercicis pràctics al llarg del curs, que majoritàriament es duran a terme a l'aula però que poden necessitar preparació i treball autònom previ per part de l'alumnat. La qualificació obtinguda representa el 10% de la nota final.

AVALUACIÓ INDIVIDUAL

S'avaluen els coneixements conceptuals i teòrics de la matèria assolits per l'alumne, així com la seva capacitat d'anàlisi i de raonament crític.

L'avaluació individual es porta a terme mitjançant tres proves escrites individuals dutes a terme al llarg del curs, una per cada bloc de contingut de l'assignatura. La suma de les tres proves valdrà el 50% de la nota del curs, valent cada una d'elles 1/3 d'aquest 50%. Serà, però, necessari obtenir una qualificació com a mínim de 4 sobre 10 en cada una de les tres proves per a fer la mitjana de totes, alhora que la mitjana d'aquestes haurà de donar un mínim de 4 per a fer mitjana amb el 50% de la nota de grup.

Cada una de les proves es farà quan es finalitzin les exposicions de classes (les "classes teòriques") del professorat corresponents a cadascun dels tres blocs.

REVALUACIÓ

Tres situacions donaran dret a realitzar l'examen de reavaluació o recuperació de l'"avaluació individual": (a) el cas de les persones que hagin suspès alguna o diverses de les proves individuals del curs podran recuperar cada una de les parts necessàries en un examen final; (b) les persones que fent la mitjana de totes les proves individuals els surt inferior a 4 en la nota global individual; (c) les persones que tinguin una nota en una o diverses proves individuals una nota d'entre 4 i 4'9 i de mitjana global del curs tinguin una puntuació que no arriba al 5. La nota de la prova de recuperació substituirà la nota de la prova o proves o d'avaluació individual suspeses. En aquesta re-avaluació, però, es podrà treure una notamàxima de 6 sobre 10.

AVALUACIÓ ÚNICA

L'avaluació única es pot sol·licitar en el temps, la forma i la casuística que estableixi la normativa de la Universitat i de la Facultat.

L'avaluació única consistirà en una prova de tres parts:

- Un examen respecte al conjunt dels continguts de l'assignatura, inclou totes les lectures dels seminaris. 50% de la qualificació. Serà necessària una qualificació mínima de 4 sobre 10 per poder fer la mitjana amb les altres parts de la prova.

- El lliurament d'un treball escrit, el mateix dia de l'examen, que farà referència als continguts i la relació entre les lectures dels seminaris. 40% de la qualificació.

- La presentació d'una exposició oral, en format vídeo, que farà referència a un exercici pràctic. 10% de la qualificació.

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exercicis pràctics	10	0	0	2, 3, 8, 9, 10, 11
Informe crític de text (en grup)	20%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Participació als seminaris	5%	0	0	2, 5, 8, 9, 10
Presentació de text (en grup)	15%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Proves escrites individuals	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Bibliografia

La bibliografia del Programa es divideix en obligatòria, recomanada i complementària.

Bloc I

Bibliografia obligatòria:

- Montoussé, M.; Renouard, G. (2001): *Cien fichas para aprender sociología*. Bellaterra: UAB [Part IV 'La socialización', pp. 78-97].
- Köhler, H-D.; Martín Artiles, A. (2007, 2ª ed.): *Manual de la sociología del trabajo y de las relaciones laborales*. Madrid: Delta [cap. 5 'Los clásicos de la sociología de las relaciones laborales', pp. 74-99].

Bibliografia recomanada:

- Santos Ortega, A.; Poveda Rosa, M. (2001): *Trabajo empleo y cambio social*. València: Tirant lo Blanch ['La centralidad del trabajo en la sociología clásica', pp. 40-49].
- Watson, T. (1994): *Trabajo y sociedad. Manual introductorio a la sociología del trabajo, industrial y de la empresa*. Barcelona: Hacer ['La sociología y el análisis sociológico', pp. 1-27].

BLOC II

Bibliografia obligatòria:

- Köhler, H-D.; Martín Artiles, A. (2007): op. cit. [caps. 1 i 2 'Trabajo y empleo' i 'La empresa', pp. 3-54; cap. 13.2 'Función de integración social. Origen del concepto de Estado del bienestar', pp. 489-510].
- Santos Ortega, A.; Poveda Rosa, M. (2001): op. cit. ['Hacia una definición compleja de actividad laboral: tendencias y cambios recientes en el trabajo', pp. 49-64].

Bibliografia recomanada:

- Carrasquer, P. (2003): *Juventud, trabajo y género. Viejos y nuevos retos para una ciudadanía en igualdad*. Revista de Estudios de Juventud, edición especial [pp. 193-215].
- Beechey, V. (1994): 'Género y trabajo. Replanteamiento de la definición de trabajo', a Borderías, C., Carrasco, C. i Alemany, C. (eds.). *Las mujeres y el trabajo. Rupturas conceptuales*. Barcelona: Icaria.
- Prieto, C. (2000): *Trabajo y orden social: de la nada a la sociedad de empleo (y su crisis)*. Política y sociedad, n: 34 [pp. 19-32].
- Maruani, M.; Rogerat, Ch., Torns, T. (dirs.) (2000) *Las nuevas fronteras de la desigualdad. Hombres y mujeres en el mercado de trabajo*. Barcelona: Icaria.
- Miguélez, F.; Prieto, C. (2001): *Crisis del empleo y cohesión social*. Cuadernos de relaciones laborales, n. 19 [pp. 223-240].

- García Calavia, M.A. (2008): *Sociología de les relacions laborals*. València: PUV [Cap. 6. 'Sindicalisme i representació d'interessos' pp.121-142].
- Santamaría López, E., & Serrano Pascual, A. (2016). *Precarización e individualización del trabajo: claves para entender y transformar la realidad laboral*. Editorial UOC.

Bloc III

Bibliografia obligatòria:

- Jódar, P. (2000): '*Relaciones laborales*', a F.G. Benavides, C. Ruiz-Frutos i A.M. García. A (eds.). *Salud laboral. Conceptos y técnicas para la prevención de riesgos laborales*, Barcelona: Masson [pp. 97-115].

Bibliografia recomanada:

- Alós-Moner, R.; Martín Artiles, A. (2002): *Teorías del conflicto i negociació laboral. Una perspectiva sociològica*. Barcelona: UOC [pp. 37-62].
- Alós-Moner, R. (2015) 'El sindicalismo ante un cambio de ciclo', *Pasos a la izquierda*, núm. 2 [<https://pasosalaizquierda.com/el-sindicalismo-ante-un-cambio-de-ciclo/>]
- Köhler, H-D.; Martín Artiles, A. (2007): op. cit. [cap. 3 'Las relaciones laborales', pp. 55-61; cap. 12 'Actores sociales: organizaciones sindicales y asociaciones empresariales', pp. 425-486; cap. 13.3 'Función coordinadora del Estado en la negociación colectiva', pp. 510-530; cap. 14 'Conflicto y negociación colectiva', pp. 531-563].
- García Calavia, M.A. (2008): *Sociología de les relacions laborals*. València: PUV [Cap. 3 Els bons temps de les relacions laborals: la conformació d'una disciplina' pp.61-86; cap. 5. 'Treballadors i sindicats' pp.101-120].
- Lazar, S. (2019). *Cómo se construye un sindicalista: Vida cotidiana, militancia y afectos en el mundo sindical*. Buenos Aires: Siglo XXI
- Moore, S. (2011): *New Trade Union Activism. Class Consciousness or Social Identity?* Palgrave Mc Millan

Bibliografia complementària

- Finkel, L. (1994): *La organización social del trabajo*. Madrid: Pirámide.
- Miguélez, F.; Prieto, C. (dir. i coord., 1999): *Las relaciones de empleo en España*. Madrid: Siglo XXI.
- Meda, D. (1998). *El trabajo. Un valor en peligro de extinción*. Barcelona: Gedisa.
- Santos Ortega, A.; Poveda Rosa, M. (2001): *Trabajo empleo y cambio social*. València: Tirant lo Blanch.
- Serrano, A. et al. (2001). 'La experiencia subjetiva del trabajo en una sociedad en transformación.', a Agulló, E. (coord.): *Trabajo, individuo y sociedad*. Madrid: Pirámide.
- Watson, T. (1994): *Trabajo y sociedad. Manual introductorio a la sociología del trabajo, industrial y de la empresa*. Barcelona: Hacer.

Programari

Cap